

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO. LICEUM
OGÓLNOKSZTAŁCĄCE – ZAKRES ROZSZERZONY. ROK SZKOLNY 2017 – 2018.**

KLASA I LO

Ocena niedostateczna (1)

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej;
- nie interesuje się przebiegiem zajęć;
- nie uczestniczy w lekcji;
- opuszcza prace klasowe;
- nie przygotowuje zadań domowych;
- nie uczestniczy w zajęciach pozaszkolnych.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- pobieżnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcjonuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;
- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;

- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;

- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzą zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych.

Ocenie mogą podlegać:

- praca klasowa, test, sprawdzian, kartkówka, pisemna praca domowa, referat, odpowiedź ustna, udział w dyskusji, praca samodzielna na lekcji, praca w grupach na lekcji, ćwiczenia i zadania praktyczne,

TERMINY I POJĘCIA

STAROŻYTNOŚĆ

- historia, nauka, oświata:** *demokracja, miasto-państwo (polis)*
- filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *arche, cynizm, epikureizm, eschatologia, idealizm, kalokagatia, materializm, monoteizm, politeizm, sacrum – profanum, sceptycyzm, sofistyka, stoicyzm, złoty środek*
- sztuka i kultura:** *akwedukt, architektoniczny porządek (dorycki, joński, koryncki), ceramika, dekorum, kanon piękna (proporcja, harmonia, umiar), kariatyda, klasycyzm, kolumna, kopuła, luk, mimesis, mozaika, pinakoteka, polichromia*
- literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** *alegoria, anakreontyk, antropomorfizm, archetyp, bajka, dramat satyrowy, dytyramb, elegia, epos, exegi monumentum, fatum, gatunek literacki, heksametr, horacjanizm, hybris, hymn, ironia tragiczna, katastrofa, komedia, konflikt tragiczny, mit, mitologia, oda, pean, pieśń, poezja tyrtejska, porównanie homeryckie, rodzaj literacki (epika, liryka, dramat), sielanka (bukolika, ekloga, idylla), symbol, topos, tragedia (prolog, parados, epejsodion, stasimon, exodos), tragizm, tren, trzy jedności, wina tragiczna*
- nauka o języku:** *argumentacja, chwyt erystyczny, dyskusja, manipulacja językowa, mowa ciała, perswazja, propaganda, retoryka, rozprawka, sentencja*
- **Pismo Święte:** *alegoria, apokalipsa, chrześcijaństwo, dekalog, dialektyzm, Ewangelia, hymn, judaizm, kanon, katolicyzm, kazanie, list, modlitwa, parodia, patriarcha, pieśń, prawosławie, prorok, protestantyzm, przypowieść (parabola), psalm, psalterz, symbol, teodycea, Tora, wers, werset*
- nauka o języku:** *styl artystyczny, styl wypowiedzi, style funkcjonalne (potoczny, urzędowy, naukowy, publicystyczny), stylistyka, stylizacja (archaizacja, dialektyzacja, kolokwializacja), stylizacja biblijna*

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- wybór mitów
- Sofokles *Król Edyp*
- *Księga Hioba* (fr.)
- *Księga Psalmów* (wybór)
- *Pieśń nad Pieśniami* (fr.)
- *Apokalipsa św. Jana* (fr.)

Zakres rozszerzony:

- Horacy
Do Leukonoe
Wybudowałem pomnik

Propozycje autorskie:

- Tyrtajos *Liryki* (wybór)
- Safona *Liryki* (wybór)
- Anakreont *Liryki* (wybór)
- Homer *Iliada* (fragmenty)
- *Księga Rodzaju* (fr.)
- *Ewangelie* (fr.)

ŚREDNIOWIECZE

• historia, nauka, oświata: feudalizm, schizma wschodnia, sztuki wyzwolone

filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna: *asceza, augustynizm, chrześcijaństwo, dualizm, eschatologia, franciszkanizm, hierarchia, idealizacja, iluminacja, mistycyzm, scholastyka, teocentryzm, teologia, tomizm, uniwersalizm*

sztuka i kultura: *fresk, gotyk, iluminatorstwo, inicjał, malarstwo tablicowe (ołtarzowe), mecenat, miniatura, pieta, psychomachia, romanizm, symultanizm, tryptyk, witraż*

motywy: *ars moriendi, deesis, Stabat Mater, taniec śmierci (danse macabre)*

ośrodki kultury: *Kraków, Paryż, Rzym*

literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne): *alegoria, anonimowość, antyteza, apostrofa, chanson de geste, dramat liturgiczny, epika rycerska, epos rycerski, etos, farsa, hagiografia (życoty świętych), historiografia, intermedium, kazanie, komedia mięsopustna, kronika, lament, legenda hagiograficzna, liryka prowansalska, mirakl, misterium, moralitet, motywy antyczne, motywy biblijne, paralelizm, pareneza, pieśń religijna, poemat epicki, prekursor, przykład (exemplum), romans rycerski, rym (wewnętrzny, zewnętrzny), symbol, symultanizm, testament poetycki*

nauka o języku: *archaizm, dialekt, gwara, hiperbola, iloczas, język indoeuropejski, język praindoeuropejski, język prasłowiański, liczba podwójna, palatalizacja, przegłos polski*

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- *Bogurodzica*
- *Lament świętokrzyski*
- *Dzieje Tristana i Izoldy*

Zakres rozszerzony:

- Dante Alighieri *Boska Komedia* (fragmenty)

Propozycje autorskie:

- *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* (fragmenty)
- *Legenda o świętym Aleksym* (fragmenty)
- *Święty Franciszek z Asyżu Pochwała stworzenia*
- *Król Artur i rycerze Okrągłego Stołu* (fragment)
- Gall Anonim *Kronika polska* (fragmenty)

RENESANS

• **historia, nauka, oświata:** *Akademia Krakowska (Uniwersytet Jagielloński), ariańskie szkoły, odkrycia geograficzne, system heliocentryczny (kopernikański), wojny religijne, procesy czarownic*

□ **filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *antropocentryzm, antydogmatyzm, cnota, dworzanin, ekumenizm, humanizm, indywidualizm, inkwizycja, kalwinizm, luteranizm, machiawelizm, nietolerancja, powrót do źródeł (ad fontes), protestantyzm, racjonalizm, reformacja, tolerancja, utopia*

□ **sztuka i kultura:** *akt, alegoria, antyczny kanon piękna, antyk, arkada, arkadia, dydaktyzm, harmonia, iluzjonizm, klasycyzm renesansowy, komedia dell'arte, manieryzm, mecenat, miasto idealne, motywy mitologiczne, pejzaż, perspektywa, portret, teatr dworski, teatr elżbietański, teatr publiczny*

□ **ośrodki kultury:** *Florencja, Kraków, Londyn, Mediolan, Padwa, Paryż, Rzym*

□ **literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** *alegoria, anakreontyk, antropocentryzm, antyk, arkadia, dramat elżbietański, dydaktyzm, ekumenizm, erotyk, esej, fraszka, harmonia, horacjanizm, humanizm, hymn, indywidualizm, kazanie, klasycyzm renesansowy, literatura dworska, literatura parenetyczna, mecenat, motywy biblijne, motywy mitologiczne, nowela, parodia, petrarkizm, pieśń, Plejada, poeta doctus (poeta uczony), psalm, psalterz, puenta, romans rycerski, sielanka, sonet, tragedia, tren, utopia, wiersz biały (bezrymowy), wiersz sylabiczny, zwierciadło*

□ **nauka o języku:** *epitet, funkcja poetycka, rodzaje i gatunki literackie, komunikacja literacka, konwencja gatunkowa, konwencja literacka, kreacja językowa, literatura piękna, metaforyka, onomatopeja, parafraza, parodia, pastisz, podmiot liryczny, porównanie, rym, rytm, styl, utwór literacki*

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- *Jan Kochanowski

Pieśń XXV z Ksiąg wtórych (Czego chcesz od nas, Panie...)

Pieśni (wybór)

Pieśń o spustoszeniu Podola przez Tatarów (fragmenty)

Pieśń świętojańska o sobótce (fragmenty)

Fraszki (wybór)

Treny (wybór)

Psalm (wybrany)

- William Szekspir *Makbet*

Zakres rozszerzony:

- Jan Kochanowski *Treny* (jako cykl poetycki)

Propozycje autorskie:

- Piotr Skarga *Kazania sejmowe* (fragmenty)

- Francesco Petrarca *Sonety*- wybór

- Niccolò Machiavelli *Księżę* (fragmenty)

BAROK

• **historia, nauka, oświata:** *absolutyzm, kontrreformacja, ksenofobia, luteranizm, sarmatyzm, szkolnictwo jezuickie, teatr szkolny*

□ **filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *absolutyzm, kontrreformacja, nietolerancja, panteizm, przedmurze chrześcijaństwa (idea), spirytualizm*

□ **sztuka i kultura:** *arkadia, dekoracyjność, dydaktyzm, dysharmonia, ekspresja, iluzjonizm, klasycyzm barokowy, komedia dell'arte, kontrast, mecenat, motywy antyczne, motywy biblijne, motywy mitologiczne, opera, portret trumienny, rokoko, sarmatyzm, teatr dworski, teatr szekspirowski, teatr szkolny*

□ **ośrodki kultury:** *Kraków, Madryt, Paryż, Rzym, Warszawa, Wenecja, Wersal*

□ **literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** *alegoria, anafora, antyk, antyteza, arkadia, dekoracyjność, dramat szekspirowski, dworzanin, dydaktyzm, dysharmonia, ekspresja, erotyk, inwersja, kazanie, klasycyzm barokowy, komedia, komedia dell'arte, koncept, kontrast, makaronizm, marinizm, mecenat, motywy biblijne, motywy mitologiczne, motywy wanitatywne (marność życia), niepokój metafizyczny, nowela, pamiętnik, panegiryk, paradoks, poezja metafizyczna, przerzutnia, puenta, rokoko, sarmatyzm, sonet, sylwa, szatan, szlachcic ziemianin, teatr dworski, teatr szkolny, tragedia, tren*

□ **nauka o języku:** *alegoria, anafora, animizacja, apostrofa, archaizm, dialektyzm, epitet, eufemizm, instrumentacja głoskowa, inwersja, ironia, kalka, metonimia, oksymoron, onomatopeja, paradoks, parafraza, paralelizm składniowy, parodia, pastisz, personifikacja, peryfraz, porównanie, przenośnia (metafora), pytanie retoryczne, rym, rytm, słowa kluczowe, symbol, trop*

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- Mikołaj Sęp Szarzyński *Sonety* - wybór
- Jan Chryzostom Pasek *Pamiętniki* (fragmenty)

Zakres rozszerzony:

- Daniel Naborowski
Krótkość żywota
Na oczy królowy angielskiej
- Jan Andrzej Morsztyn
Do trupa
Niestatek

Propozycje autorskie:

- Wacław Potocki *Zbytki polskie*
- John Donne *Pchła*
- Blaise Pascal *Myśli* (fragmenty)
- Kartezjusz *Rozprawa o metodzie* (fragmenty)

OŚWIECENIE

• **historia, nauka, oświata:** *biblioteki publiczne, czasopiśmiennictwo, encyklopedie i słowniki, Komisja Edukacji Narodowej, Konstytucja 3 maja, Legiony polskie (Legiony Dąbrowskiego), obiady czwartkowe, obóz reform, Powszechna deklaracja praw człowieka i obywatela, rozbiory, Sejm Czteroletni, Szkoła Rycerska, Teatr Narodowy, teatr szkolny, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Wielka encyklopedia francuska, Wielka Rewolucja Francuska, wolnomularstwo (masoneria)*

□ **filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *absolutyzm, absolutyzm oświecony, ateizm, deizm, empiryzm, konstytucja, libertynizm, materializm, optymizm poznawczy, postęp, powrót do natury, prawa człowieka, prawo naturalne, racjonalizm, religia naturalna, rozum, tabula rasa, tolerancja, trójpodział władz, umowa społeczna, utopia, utylitaryzm, wolterianizm*

□ **sztuka i kultura:** *antyk, arkada, arkadia, dydaktyzm, harmonia, iluzjonizm, klasycy wiedeńscy, klasycyzm, klasycyzm stanisławowski, mecenat, motywy mitologiczne, ogród angielski, ogród francuski, opera, perspektywa,*

powrót do natury, rokoko, salon, sentymentalizm, teatr dworski, teatr szkolny

□ **czasopisma kulturalne:** „Gazeta Narodowa i Obca”, „Monitor”, „Zabawy Przyjemne i Pożyteczne”

□ **ośrodki kultury:** Londyn, Paryż, Puławy, Warszawa, Wilno

□ **literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** alegoria, antyczny kanon piękna, antyk, arkadia, bajka, cudzoziemszczyzna, czasopiśmiennictwo, czułość (czucie), deizm, drama, dydaktyzm, elegia, epos, erotyk, harmonia, hymn, imaginacja, kalendarze, klasycyzm, klasycyzm stanisławowski, komedia, libertynizm, mecenat, moral, motywy mitologiczne, naśladowanie natury, obiady czwartkowe, oda, optymizm poznawczy, orientalizm, pamflet polityczny, poemat heroikomiczny, poemat opisowy, poetyka normatywna, powiastka filozoficzna, powieść, powrót do natury, publicystyka polityczna, puenta, rokoko, romans, rozum, salon, satyra, sentymentalizm, sielanka, tragedia, utopia

□ **nauka o języku:** anakolut, barbaryzm, błąd językowy, czystość języka, edukacja językowa, estetyka słowa, etykieta językowa, innowacja językowa, interpunkcja, kalka językowa, kompetencja językowa, kompozycja wypowiedzi, kryteria poprawności środków językowych, kultura języka polskiego, moda językowa, norma językowa, norma użytkowa, norma wzorcowa, ortografia, poprawność językowa, poradniki językowe, puryzm językowy, Rada Języka Polskiego, spójność wypowiedzi, sprawność językowa (stosowność językowa), szablon językowy, świadomość językowa, tradycja językowa, uzus językowy

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- Ignacy Krasicki – Satyry (wybór)

Propozycje autorskie:

- Ignacy Krasicki *Bajki* (wybór)

- Franciszek Karpiński *Laura i Filon* (fragmenty)

- Józef Wybicki *Pieśń Legionów Polskich we Włoszech*

- John Locke *Rozważania dotyczące rozumu ludzkiego* (fragmenty)

ROMANTYZM

• **historia, nauka, oświata:** *Belwederczycy, cenzura, martyrologia, Napoleon (mit), ojczyzna, patriotyzm, powstanie listopadowe, powstanie styczniowe, przyjaciele Moskale, rzeź galicyjska, spisek (spiskowiec), Sybir,*

tajne stowarzyszenia, Towarzystwo Patriotyczne, Wielka Emigracja,

Wielka Rewolucja Francuska, Wiosna Ludów, zabór (austriacki, pruski, rosyjski), zsyłka

□ **filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *ból istnienia (ból świata), braterstwo ludów, filozofia czynu, heglizm, historiozofia, idealizm,*

irracjonalizm, metafizyka, natura (księga natury), panteizm, racjonalizm, spirytualizm, teodycea, towianizm, wolność

□ **sztuka i kultura:** *biedermeier, egzotyka, fantastyka, gotycyzm, groza i niesamowitość (horror), idealizacja, natura, neogotyck, oniryzm, orientalizm (Orient), pejzaż romantyczny, psychomachia, synkretyzm, synteza sztuk,*

twórczy chaos, wizjonerstwo, wyobrażenia (imaginacja, fantazja)

□ **ośrodki kultury:** *Lwów, Paryż, Warszawa, Wilno, Weimar*

□ **literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** *alegoria, antynomia, autoironia, bajka, ballada, ból istnienia (ból świata), bunt, bajronizm, cenzura, dramat romantyczny, dygresja, egzotyka, elipsa, emigracja, epistolografia, epopeja, etos walki, forma otwarta, fragmentaryczność, gawęda szlachecka, geniusz, gotycyzm, groteska, groza i niesamowitość (horror), idealizacja, improwizacja, indywidualizm, ironia romantyczna, irracjonalizm, język ezopowy, klasycyzm, komedia, komizm, liryka (maski, roli), list, ludowość,*

mała ojczyzna, martyrologia, mesjanizm, miłość romantyczna, mimesis, mistycyzm, mit, motywy antyczne, motywy biblijne, motywy średniowieczne, nacjonalizm, narcyzm, naród (duch narodu), nastrojowość,

natchnienie, natura, neogotyck, oblęd (szaleństwo), oda, ojczyzna, oniryzm, orientalizm (Orient), osjanizm, patos, pejzaż romantyczny, pieśń, poemat, poezja ruin, poezja tyrtejska, powieść (epistolarna, gotycka, historyczna, poetycka), preromantyzm, profetyzm, prometeizm, psychomachia, romans, sacrum – profanum, samobójstwo, sarmatyzm, scottyzm, sensualizm, sentymentalizm, sonet, spirytualizm, spiskowiec, Sturm Und Drang (okres „burzy i naporu”), stylizacja, symbol, synkretyzm, synteza sztuk, szatan, szekspiryzm, testament poetycki, topos, towianizm, tradycja, tragizm, tulacz (pielgrzym, wędrowiec), twórczy chaos, tyrania, wajdelota, walenrodyzm, wampir, werteryzm, wieszcz, winkelriedyzm, wizjonerstwo, wolność, wyobrażenia (imaginacja, fantazja), zaświaty

□ **nauka o języku:** akt komunikacji, akt mowy, desygnat, funkcja wypowiedzi, gramatyka, idiom, intencja komunikacyjna wypowiedzi, język, językoznawstwo (lingwistyka), kod językowy, kompetencja komunikacyjna, komunikat językowy, kontekst, nadawca, odbiorca, rozumienie wypowiedzi, skuteczność komunikacji, tabu językowe, wypowiedź, wyraz, znak.

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- Adam Mickiewicz

Romantyczność

Sonety

*Dziady cz. III

Dziady cz. IV

*Pan Tadeusz

Liryki lozańskie

- Juliusz Słowacki

Hymn (Smutno mi, Boże...)

Grób Agamemnona

- Cyprian Norwid

Fortepian Szopena

Bema pamięci żałobny rapsod

W Weronie

*** Coś ty Atenom zrobił, Sokratesie

Zakres rozszerzony:

- Juliusz Słowacki *Kordian*

- Zygmunt Krasiński *Nie-Boska Komedia*

- Johann Wolfgang Goethe *Faust (fragmenty)*

- Friedrich Schiller *Do radości*

Propozycje autorskie:

Georg Wilhelm Friedrich Hegel *Wykłady z filozofii dziejów (fragmenty)*

- Adam Mickiewicz *Konrad Wallenrod (fragmenty)*

KLASA II

Ocena niedostateczna (1)

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej;
- nie interesuje się przebiegiem zajęć;
- nie uczestniczy w lekcji;
- opuszcza prace klasowe;
- nie przygotowuje zadań domowych;
- nie uczestniczy w zajęciach pozaszkolnych.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- pobieżnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;

- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcjonuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;
- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;

- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;

- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzę zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych.

Ocenie mogą podlegać:

- praca klasowa, test, sprawdzian, kartkówka, pisemna praca domowa, referat, odpowiedź ustna, udział w dyskusji, praca samodzielna na lekcji, praca w grupach na lekcji, ćwiczenia i zadania praktyczne,

TERMINY I POJĘCIA

POZYTYWIZM

- **historia, nauka, oświata:** *asymilacja, cenzura, emancypacja, era Apuchtina, etos (inteligencki, pracy, walki), filantropia, germanizacja, inteligencja (warstwa społeczna), kapitalizm, Kulturkampf, marksizm, mieszczaństwo, noc paskiewiczowska, organicyzm, powstanie styczniowe, praca organiczna, praca u podstaw, rusyfikacja, socjalizm, socjologia, Stańczyk (Tekę Stańczyka), „starzy” i „młodzi”, Syberia, Szkoła Główna, uwłaszczenie, walka o byt, Wystawa Światowa, zabór (austriacki, pruski, rosyjski)*
  - filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *agnostycyzm, darwinizm, determinizm, empiryzm, ewolucjonizm, filantropia, organicyzm, racjonalizm, scjentyzm, utylitaryzm*
  - sztuka i kultura:** *akademizm, eklektyzm, historyzm, impresjonizm, malarstwo historyczne, naturalizm, realizm, sztuka tendencyjna (sztuka z tezą)*
  - czasopisma kulturalne:** *„Kurier Warszawski”, „Przegląd Tygodniowy”, „Tygodnik Ilustrowany”, „Wędrowiec”*
  - ośrodki kultury:** *Kraków, Londyn, Paryż, Warszawa*
  - media:** *dagerotyp*
  - literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** *asymilacja, dramat mieszczański, emancypacja, felieton, język ezopowy, kronika tygodniowa, krytyka literacka, list z podróży, lud, naturalizm, nowela, obrazek, opowiadanie, organicyzm, powieść (historyczna, naturalistyczna, polifoniczna, realistyczna, tendencyjna), praca organiczna, praca u podstaw, publicystyka, realizm, recenzja, reportaż, sonet, symbol*
  - nauka o języku:** *dialekt, dialektyzm, gramatyka, gwara, język literacki, język narodowy, język ogólny, język zawodowy, mazurzenie, odmiana nieoficjalna, odmiana oficjalna, odmiana pisana, odmiana ustna, odmiany środowiskowe, odmiany terytorialne, slang, zasięg języka, żargon*

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- *Bolesław Prus *Lalka*

Zakres rozszerzony:

- Honoré de Balzac *Ojciec Goriot*

Propozycje autorskie:

- Adam Asnyk *Do młodych*
- Maria Konopnicka *Mendel Gdański* (fragmenty)
- Eliza Orzeszkowa *Nad Niemnem*

MŁODA POLSKA

- **historia, nauka, oświata:** *cenzura, etos walki, germanizacja, inteligencja (warstwa społeczna), powstanie styczniowe, rewolucja 1905, rewolucja październikowa, rusyfikacja, Wystawa Światowa, zabór (austriacki, pruski, rosyjski)*
  - filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *irracjonalizm, nadczłowiek, nirwana, oniryzm, podświadomość, przełom antypozytywistyczny, przewartościowanie wartości, psychoanaliza*

□ **sztuka i kultura:** balet, bohema, chłopomania, cyganeria, Daleki Wschód, dekadentyzm, demonizm, dionizyjskość, eklektyzm, ekspresjonizm, erotyzm, filister, fin de siècle, folklor, groteska, impresjonizm, ironia, Jama Michalikowa, japońszczyzna, kabaret, ludowość, manifest, melancholia, modernizm, nadczłowiek, „naga dusza”, Nagroda Nobla, nastrojowość, natura, naturalizm, neogotyck, neoromantyzm, oniryzm, orientalizm, parnasizm, plakat, polifoniczność (w muzyce), postimpresjonizm, prerafaelici, przełom antypozytywistyczny, przewartościowanie wartości, realizm, reżyser, skandal, styl zakopiański, subiektywizm, symbol, symbolizm, synestezja, synkretyzm, synteza sztuk, szatan, sztuka dla sztuki, sztuka użytkowa, taniec, Tatr, teatr, Wielka Reforma Teatralna, witraż

□ **motywy:** artysta (zapoznany), choroba (gruźlica), femme fatale, szatan

□ **czasopisma kulturalne:** „Chimera”, „Życie” (krakowskie)

□ **kabaret:** „Zielony Balonik”

□ **media:** telegraf

□ **ośrodki kultury:** Kraków, Lwów, Monachium, Paryż, Warszawa, Zakopane

• **literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** alegoria, artysta kapłan, chłopomania, cyganeria, Daleki Wschód, dekadentyzm, demonizm, dionizyjskość, dramat, dulszczyzna, ekspresjonizm, erotyzm, esej, filister, folklor, franciszkanizm, groteska, gwara podhalańska, hedonizm, hymn, impresjonizm, ironia, język ezopowy, kabaret, kawiarnia literacka, klasycyzm, ludowość, manifest, melancholia, mit, modernizm, motywy romantyczne, muzyczność, nadczłowiek, „naga dusza”, Nagroda Nobla, nastrojowość, nastrój, naturalizm, neoromantyzm, nieświadomość (podświadomość), nirwana, oniryzm, orientalizm (Orient), parnasizm, poeta przeklęty, postimpresjonizm, powieść (młodopolska, naturalistyczna, polifoniczna, realistyczna), przełom antypozytywistyczny, przewartościowanie wartości, realizm, subiektywizm, symbol, symbolizm, synestezja, synkretyzm, synteza sztuk, szatan, sztuka dla sztuki, wiersz (sylabiczny, sylabotoniczny, toniczny)

□ **nauka o języku:** antonim, desygnat, etymologia, eufemizm, frazeologizm, homonim, idiom, kalka, nacechowanie wyrazu, nazwy pospolite, nazwy własne, neologizm, polisemia, słowa kluczowe, słownictwo fachowe, słownictwo gwarowe, słownictwo kolokwialne, synonim, termin, treść wyrazu, wulgaryzm, wyraz oficjalny, wyraz potoczny, wyrazy wieloznaczne, zakres wyrazu, znaczenie wyrazu

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- Fiodor Dostojewski *Zbrodnia i kara*

- Kazimierz Przerwa-Tetmajer

Koniec wieku XIX

Melodia mgieł nocnych

Eviva l'arte

Lubię, kiedy kobieta...

- Leopold Staff

Deszcz jesienny

Kowal

Przedśpiew

- Jan Kasprówic

Krzak dzikiej róży

Dies irae (fragmenty)

Księga ubogich (wybór)

- *Stanisław Wyspiański *Wesele*

- Władysław Reymont *Chłopi, t. 1: Jesień*

- Joseph Conrad *Jądro ciemności*

Zakres rozszerzony:

- Gabriela Zapolska *Moralność pani Dulskiej*, reż. Tomasz Zygadło (spektakl teatralny)

Propozycje autorskie:

- Stanisław Przybyszewski *Confiteor* (fragmenty)
- Arthur Rimbaud *Statek pijany* (fragmenty)
- Arthur Schopenhauer *Świat jako wola i wyobrażenie* (fragmenty)
- Friedrich Nietzsche *Poza dobrem i złem* (fragmenty)

DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE

• **historia, nauka, oświata:** antysemityzm, bolszewizm, cenzura, cud nad Wisłą, kolektywizm, komunizm, kryzys, nazizm, powstania (śląskie, wielkopolskie), propaganda, rewolucja, sanacja, socjalizm, stalinizm, teoria względności, totalitaryzm, urbanizm, wojna polsko-bolszewicka, I wojna światowa

□ **filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** archetyp, behawioryzm, personalizm chrześcijański, nieświadomość (podświadomość), psychoanaliza

□ **sztuka i kultura:** abstrakcjonizm, adaptacja filmowa, awangarda, dadaizm, dysonans (muzyka), eklektyzm, ekspresjonizm, figuratywność, film (kino, X muza), folklor, formizm, fotografia, fotomontaż, funkcjonalizm, futuryzm, groteska, intertekstualność, jazz, kabaret, karykatura, kolaż, kubizm, kultura masowa, manifest, montaż, neoklasycyzm, neorealizm, oniryzm, plakat, prowokacja artystyczna, prymitywizm, ready made (przedmiot gotowy), realizm socjalistyczny, reklama, satyra, surrealizm (nadrealizm), symbolizm, sztuka użytkowa, teatr

□ **grupy i formacje literackie:** Awangarda Krakowska, Druga Awangarda, Kwadryga, Skamander

□ **czasopisma kulturalne:** „Wiadomości Literackie”, „Zwrotnica”, „Żagary”

□ **ośrodki kultury:** Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Stawisko, Warszawa, Wilno, Zakopane, „Ziemiańska” (kawiarnia literacka)

□ **media:** radio, telefon

□ **literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** absurd, antyutopia, archetyp, autentyzm, autobiografizm, awangarda, ballada, Czysta Forma, dadaizm, deformacja, dramat, dziennik, eseistyka, everyman, felieton, groteska, hermetyczność, introspekcja, intuicjonizm, ironia, irracjonalizm, karykatura, katastrofizm, klasycyzm, ludowość, manifest, manipulacja, mit (biograficzny, kresów, mocarstwowości, narodowy), mityzacja, powieść (obyczajowa, polityczna, psychologiczna, radiowa, realistyczna), powieść parabola, powieść rzeka, saga rodzinna, satyra, strumień świadomości, symbol, synekdocha, sytuacja kafkowska, tradycja (biblijna, literacka, modernistyczna, narodowa, romantyczna, żydowska), tragizm, utopia, witalizm

□ **nauka o języku:** adiustacja tekstu, adresat, akapit, bibliografia, cytat, dedykacja, epilog, forma gatunkowa, gatunki wypowiedzi, indeks, intencja, interpretacja, interpunkcja, kompozycja wypowiedzi, konspekt wypowiedzi, korekta tekstu, motto, mowa niezależna, mowa zależna, ortografia, plan wypowiedzi, podtytuł, puenta, poprawność językowa, przypis, redagowanie tekstu, rozdział, spis treści, spójność wypowiedzi, streszczenie, styl, szyk wyrazów, śródtytuł, teksty multimedialne, temat, tytuł, wstęp, wypracowanie, zakończenie, zwroty adresatywne

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- Bolesław Leśmian – wybór wierszy
- Julian Tuwim – wybór wierszy
- Jan Lechoń *Herostrates*
- *Bruno Szulc *Sklepy cynamonowe*
- *Witold Gombrowicz *Ferdydurke*
- Stefan Żeromski *Przedwiośnie*
- Zofia Nałkowska *Granica*

Zakres rozszerzony:

- Stanisław Ignacy Witkiewicz *Szewcy*
- Michaił Bułhakow *Mistrz i Małgorzata*
- Maria Pawlikowska-Jasnorzewska *Pocałunki*
- Franz Kafka *Proces*

Propozycje autorskie:

- Tadeusz Peiper – wybór wierszy
- Bruno Jasieński *But w butonierce*
- *Jednodniówka futurystów. Manifest w sprawie poezji futurystycznej (fragmenty)*

KLASA III**Ocena niedostateczna (1)**

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej;
- nie interesuje się przebiegiem zajęć;
- nie uczestniczy w lekcji;
- opuszcza prace klasowe;
- nie przygotowuje zadań domowych;
- nie uczestniczy w zajęciach pozaszkolnych.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- pobieżnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisany;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcjonuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;

- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;
- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;

- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzą zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych.

Ocenie mogą podlegać:

- praca klasowa, test, sprawdzian, kartkówka, pisemna praca domowa, referat, odpowiedź ustna, udział w dyskusji, praca samodzielna na lekcji, praca w grupach na lekcji, ćwiczenia i zadania praktyczne,

TERMINY I POJĘCIA

WOJNA I OKUPACJA

- **historia, nauka, oświata:** *antysemityzm, armia polska na Wschodzie, armia polska na Zachodzie, Armia Krajowa, Auschwitz (Oświęcim), cenzura, bomba atomowa, deportacja, eksterminacja, emigracja, etos walki, faszyzm, getto, gulag, Holocaust, kampania wrześniowa, Katyń, konspiracja, lagry, obóz koncentracyjny, obóz zagłady, oflag, nazizm, pokolenie Kolumbów, powstanie warszawskie, powstanie w getcie warszawskim, muzułman, szmalcownik, tajne nauczanie (komplety), totalitaryzm, II wojna światowa, zagłada Żydów (Holocaust)*
- **czasopisma:** „*Biuletyn Informacyjny*”, *gadzinówki*, „*Sztuka i Naród*”
- **literatura** (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne): *apokalipsa („Apokalipsa spełniona”), behawioryzm (behawiorystyczna technika Tadeusza Borowskiego), czas pogardy, człowiek zlagrowany, dzienniki lat wojny, epoka pieców, katastrofizm (generacyjny, historiozoficzny), literatura faktu, motywy romantyczne, okupacja, podziemie, pokolenie Kolumbów, tragizm historii, wojna, zagłada Żydów (Holocaust)*
- **nauka o języku:** *agresja językowa, brutalizacja języka, chwyturystyyczne, etyka słowa, etykieta językowa, intencja, kłamstwo, manipulacja językowa, perswazja, prawdomówność, przekleństwo,*

szacunek dla uczestników aktu komunikacji, tabu językowe, wartościowanie, wulgaryzm, wyrazy nacechowane emocjonalnie, wyrazy nieprzyzwoite, wyzwisko, życzliwość dla odbiorcy wypowiedzi

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- Krzysztof Kamil Baczyński – wybór wierszy
- Tadeusz Borowski *Opowiadania* (wybór)
- Czesław Miłosz *Campo di Fiori*
- Hanna Krall *Zdążyć przed Panem Bogiem*

Zakres rozszerzony:

- Tadeusz Gajcy *Wczorajszemu*
- Anna Świrszczyńska *Budowałambarykadę*

Propozycje autorskie:

- Kazimierz Moczarski *Rozmowy z katem* (fragmenty)
- Andrzej Wróblewski *Rozstrzelanie* (malarstwo)
- Lao Che *Godzina W*
- *Pianista*, reż. Roman Polański (film)

WSPÓLCZESNOŚĆ

historia, nauka, oświata: *amerykanizacja, antyfaszyzm, antyinteligencckość, antykomunizm, antysemityzm, atomowa apokalipsa, Auschwitz (Oświęcim), broń nuklearna, cenzura, czystki etniczne, demokracja, deportacja, drugi obieg wydawniczy, dzieci kwiaty (hippisi), eksterminacja, emigracja, faszyzm, getto, globalizacja, globalna wioska, gulag, Holocaust, indoktrynacja, Instytut Literacki (Paryż), Jedwabne, Komitet Obrony Robotników (KOR), komunizm, konspiracja, konsumpcjonizm, kontestacja, kontrkultura, Kresy, kryzys (gospodarczy, kultury, rodziny, wartości), kult jednostki, lądowanie na Księżycu, mała ojczyzna, manipulacja polityczna, marksizm, mcdonaldyzacja, mur berliński, nazizm, NKWD, odwilż, Okrągły Stół, opozycja polityczna, pierestrojka, podziemie solidarnościowe, Pokojowa Nagroda Nobla, pokolenie (Kolumbów, Współczesności, Nowej Fali, '76, bruLionu, '89, JP II), polskie miesiące (Październik '56, Marzec '68, Czerwiec '76, Grudzień '70, Sierpień '80, Czerwiec '89), propaganda, przełom październikowy, przeżycie pokoleniowe, socjalizm, Solidarność, sowietyzacja, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, stalinizm, stan wojenny, subkultury młodzieżowe (punk, hip-hop itd.), totalitaryzm, Unia Europejska, wyścig zbrojeń, zagłada Żydów (Holocaust), Zmotoryzowane Oddziały Milicji Obywatelskiej (ZOMO), żelazna kurtyna*

• **filozofia, religia, myśl społeczno-polityczna:** *absurd (filozofia absurdu), behawioryzm, egzystencjalizm, feminizm, fenomenologia, filozofia chrześcijańska, franciszkanizm, nihilizm, psychoanaliza*

• **sztuka i kultura:** *abakan, abstrakcjonizm, adaptacja filmowa, antyestetyzm, autotematyzm, awangarda, deformacja, eklektyzm, ekspresjonizm abstrakcyjny, environment, film (kino, X muza), folklor, fotografia, groteska, happening, high-tech, hiperrealizm, hipertekst, instalacja, interdyscyplinarność, intertekstualność, jazz, kabaret, kicz, kino moralnego niepokoju, klasycyzm, konceptualizm, konwencja artystyczna, kultura popularna (popkultura), land art (sztuka ziemi), minimal art, neorealizm (film), nowy realizm, nowa fala w kinie, op-art, performance, plakat, polska szkoła filmowa, polska szkoła plakatu, popkultura, popular art (pop-art), postmodernizm, ready made (przedmiot gotowy), reality show, recykling, reklama, rock, serial telewizyjny,*

sluchowisko, socrealizm (realizm socjalistyczny), street art (sztuka ulicy), surrealizm (nadrealizm), synkretyzm, sztuka internetu, turpizm, wideo-art.

• **czasopisma kulturalne:** „*bruLion*”, „*Dialog*”, „*Kultura*” (paryska), „*Kultura*” (warszawska), „*Twórczość*”, „*Tygodnik Powszechny*”, „*Współczesność*”, „*Zapis*”, „*Życie Literackie*”

• **ośrodki kultury:** *Kraków, Londyn, Łódź, Monachium (Radio Wolna Europa), Nowy Jork, Paryż (Instytut Literacki), Warszawa*

• **teatry i kabarety:** *Kabaret Starszych Panów, Piwnica pod Baranami, Pod Egidą, Studencki Teatr Satyryków (STS), Teatr 8 Dnia, Teatr Telewizji*

• **media:** *fotografia, fotoreportaż, internet, komputer, MP3, MP4, płyta 34 analogowa (longplay), radio, środki masowego przekazu (mass media), telefon komórkowy, telewizja*

• **literatura (tematy, idee, gatunki, cechy stylistyczne):** *agitka, aluzja literacka, antybohater, antydramat, antypoezja, antypowieść (nowa powieść), antyutopia (dystopia, „czarna” utopia), autotematyzm, awangarda, cenzura, dramat dokumentalny, drugi obieg wydawniczy, dziennik, esej, fantazy, folklor, groteska, ironia, język ezopowy, kryzys rodziny, liryka maski, liryka roli, literatura faktu, mały realizm, manipulacja językowa, monolog wewnętrzny, Nagroda Literacka Nike, literacka Nagroda Nobla, neoklasycyzm, Nowa Fala, nowomowa, nowy realizm, nurt wiejski w literaturze, piosenka, poezja lingwistyczna, postmodernizm, powieść (autobiograficzna, autotematyczna, fantastycznonaukowa, fantazy, polityczna, postmodernistyczna, produkcyjna, psychologiczna), realizm, recykling, reportaż, satyra, science fiction (fantastyka naukowa), tradycja, turpizm, utopia, wiersz biały, wiersz wolny, wywiad, wywiad rzeka*

• **nauka o języku:** *analiza krytyczna, barwa głosu, demagogia, emfaza, eufemizm, frazes, intencja, ironia, język ciała, język reklamy, kłamstwo, nowomowa, ogólnikowość sformułowań, perswazja, przemilczenie, przezwisko, slogan, szablon językowy, tekst propagandowy.*

Teksty wskazane w podstawie programowej:

Zakres podstawowy:

- Tadeusz Różewicz – wybór wierszy
- Czesław Miłosz – wybór wierszy
- Zbigniew Herbert – wybór wierszy
- Miron Białoszewski – wybór wierszy
- Wisława Szymborska – wybór wierszy
- Ewa Lipska – wybór wierszy
- Stanisław Barańczak – wybór wierszy
- Adam Zagajewski – wybór wierszy
- Gustaw Herling-Grudziński *Inny świat*
- Ryszard Kapuściński *Podróże z Herodotem* (fragmenty)
- Sławomir Mrożek *Tango*
- Albert Camus *Dżuma*
- Jan Paweł II *Homilia wygłoszona 2 czerwca 1979 r. w Warszawie na Placu Zwycięstwa*
- Sławomir Mrożek *Tango*, reż. Maciej Englert (spektakl teatralny)

Zakres rozszerzony:

- Gustaw Herling-Grudziński *Wieża*
- Edward Stachura *Życie to nie teatr*
- Jan Paweł II *Tryptyk Rzymski* (fragmenty)
- Czesław Miłosz *Zniewolony umysł* (fragmenty)
- Tadeusz Konwicki *Kronika wypadków miłosnych* (fragmenty)
- Olga Tokarczuk *Szafa* (fragmenty)
- Paweł Huelle *Weiser Dawidek* (fragmenty)
- Leopold Tyrmand *Dziennik 1954* (fragmenty)

Propozycje autorskie:

- Sławomir Mrożek *Tango*, reż. Maciej Englert (spektakl teatralny)
- Dorota Masłowska *Wojna polsko--ruska pod flagą biało-czerwoną* (fragmenty)
- Wojciech Kuczok *Gnój* (fragmenty)
- *Sala samobójców*, reż. Jan Komasa (film)